

K NĚKTERÝM PROBLÉMŮM ÚTOKU

Nejdříve uvedu několik poznámek k pojmům.

Polní řád ČSLA v článku 217 uvádí:

„Útok divize (pluku) na bránícího se nepřítele se provádí z chodu nebo přímého dotyku s nepřítelem. Při oboustranném používání jaderných zbraní je hlavním **způsobem** útoku útok z chodu provedený po přesunu z hloubky, ... atd.“

Vojenský terminologický slovník Vševojsk-52-1 u pojmu „útok z chodu“ uvádí: „... je takový způsob útoku, při němž vojska nezaujímají východiště k útoku a zahajují zteč předního okraje nepřátelské obrany ihned, nebo krátce po přiblížení k nepříteři.“

Jak je z těchto článků zřejmé, považují útok z chodu a útok z přímého dotyku za dva **různé způsoby** útoku. Jsem toho názoru, že v tomto případě použití pojmu „způsob útoku“ není správné.

Již od zavedení střelných zbraní do výzbroje armád, kdy obránce získal možnost ničit útočníka již při jeho příchodu k obraně, začal se útok dělit na dvě samostatná období — přibližování a vlastní útok.

Nyní za oboustranného používání zbraní hromadného ničení se význam dělení útoku na dvě uvedené období nejen neztratil, ale naopak vzrostl. Každé z těchto období má svůj vlastní specifický obsah, který je dán určitým způsobem činnosti vojsk v něm a může být jak z hlediska času a prostoru, tak i bojového úkolu různý. I když obě období spolu úzce souvisejí a jedno ovlivňuje druhé, nemusí však různé způsoby činnosti vojsk v období přibližování vyžadovat v každém případě i různé způsoby činnosti v období vlastního útoku. Z toho vyplývá, že jak při útoku z chodu, tak při útoku z přímého dotyku může být způsob činnosti vojsk v období vlastního útoku stejný a je dán především strukturou obrany nepřítele, poměrem sil, terénem a dalšími faktory. Teprve tato činnost vojsk je skutečně **útok**, kdežto činnost před jeho zahájením, tj. v období přibližování může mít jen charakter určitého důsledku na útočnou činnost (např. způsobené ztráty si vynutí změnu v rozhodnutí, upřesnění bojových úkolů, dřívější zasazení druhého sledu apod.). Proto není správné pojmy, vztahující se na různé způsoby činnosti do zahájení zteče, vztahovat i na způsoby vlastního útoku.

Z toho důvodu navrhuji, aby pro útok z chodu a útok z přímého dotyku byl místo dosavadního pojmu „způsoby útoku“, používán pojem „**způsoby zahájení útoku**“, který přesněji vystihuje podstatu jejich specifčnosti.

K ÚTOKU NA NEPŘÍTELE Z CHODU

Útok na nepřítele z chodu (podle Vševojsk-1-1 čl. 232) se provádí obvykle po přesunu vojsk z hloubky se zaujetím vyčkávacího prostoru. V počátečním období války může být zahájen přímo ze stálých posádek. Při rozvíjení bojové činnosti

v hloubce se provádí útok z chodu bez zaujetí vyčkávacího prostoru.

Z této formulace vyplývá, že pod společný pojem „útok z chodu“ jsou zahrnuty v podstatě tři různé podmínky (situace), za nichž může být útok z chodu zahajován.

Zda je používání jednoho pojmu pro všechny tyto podmínky nejvhodnějším řešením ukáží rozбором charakteristických zvláštností těchto podmínek a jejich vlivu na:

- organizaci a přípravu útoku,
- bojovou sestavu a způsoby jejího zaujetí,
- palebnou přípravu a zahájení zteče.

Vzhledem k tomu, že útok z chodu v počátečním období války se může svým charakterem a způsobem uskutečnění více nebo méně přibližovat buď se zaujetím vyčkávacího prostoru nebo bez jeho zaujetí, budu uvažovat pouze tyto dvě podmínky jako základní.

Charakteristickou zvláštností útoku z chodu se zaujetím vyčkávacího prostoru je skutečnost, že jej povedou svazky nebo útvary, které jsou buď v druhém sledu, nebo v záloze. V dotyku s nepřitelem jsou v tomto případě zpravidla jiné jednotky.

V organizaci a přípravě útoku se vliv těchto zvláštností odráží v několika směrech. Především v tom, že převážná část organizace a přípravy útoku bude probíhat ve vyčkávacím prostoru, tj. na místě, přičemž velitelé, štáby i vojska budou plnit v podstatě pouze jeden úkol — přípravu útoku. K plnění tohoto úkolu můžeme využít proto celé štáby a relativně všechny jednotky. Bude možný osobní styk velitele s podřízenými v průběhu celé přípravy útoku. Vzhledem k existenci jednotek v dotyku s nepřitelem můžeme využít jejich zpráv o nepříteli i o terénu, i když organizace včasného průzkumu nepřítel i os přesunu bude jedním z nejnáléhavějších úkolů štábu. V některých případech může velitel před rozhodnutím provést rekonoskaci v terénu.

Rozhodnutí přijímá velitel obvykle na jedinou, v krátkce vymezeném časovém období. Kromě plánování útoku však bude nutné plánovat přesun a rozvíjení vojsk do bojové sestavy na čáře zteče a organizovat součinnost s jednotkami v dotyku. Těchto jednotek může také využít při zteči k ničení palebných prostředků nepřítel palbou z místa. Pod jejich ochranou budou podle potřeby předšunuty předem všechny palebné prostředky útočících vojsk, určené k palebné přípravě.

Bojová sestava bude zpravidla uspořádána do jednoho nebo dvou sledů již ve vyčkávacím prostoru a její zaujetí bude přesně časově i prostorově plánováno. U dělostřelectva budou podle možnosti vytvářeny skupiny.

Při určení doby trvání a způsobu palebné přípravy se bude kromě obvyklých

faktorů, které se berou v úvahu vždy, to znamená charakter nepřátelské obrany a potřebný stupeň jejího umlčení, počet a mohutnost jaderných úderů a množství normálních ničivých prostředků, vycházet také z času, který budou vojska prvního sledu potřebovat k rozvinutí do bojové sestavy a překonání pásma, do něhož může působit hlavní část nepřátelského dělostřelectva. Palebnou přípravu zahájí všechny palebné prostředky (včetně jednotek v dotyku) zpravidla současně (relativně). Bude organizována a řízena zpravidla centrálně. Zteč budou zahajovat všechny jednotky prvního sledu obvykle současně.

Charakteristickou zvláštností útoku z chodu při rozvíjení bojové činnosti v hloubce bez zaujetí vyčkávacího prostoru je, že je typický především pro svazky a útvary prvního sledu, které se budou k přednímu okraji nepřátelské obrany přibližovat zpravidla bojem s jednotkami nepřítel, vedoucími buď boj na zdrženou, nebo ústupový boj.

Uvedené zvláštnosti ovlivní organizaci a přípravu útoku do té míry, že jak obsah, tak metoda práce velitelů a štábů bude muset být zcela jiná, než při útoku z chodu z vyčkávacího prostoru. Celá organizace a příprava útoku bude probíhat za pohybu, přičemž bude nutné současně řídit boj s cílem co nejrychleji se přiblížit k nepřátelské obraně. Proto bude nutné práci štábu organizovat tak, aby mohly být splněny včas a kvalitně oba tyto úkoly. Rozhodnutí, které velitel vydá v průběhu přibližování k nepřátelské obraně, bude postupně upřesňovat na základě zpráv průzkumu, výsledků boje předšunutých oddílů (oddádu), případně předvojů, situace hlavních sil a terénu. Přitom bude k upřesnění úkolů jen minimální doba. Rekognoskace a organizace součinnosti v terénu bude zpravidla nemožná stejně jako osobní styk velitele s podřízenými. Vzhledem k tomu, že nejsou předem v dotyku s nepřátelskou obranou žádné jiné jednotky, musí ovládnout čáru zasazení hlavní síly.

Plánovat současný příchod prvního sledu na čáru zteče bude v podstatě nemožné, stejně jako předšunutí palebných prostředků k zahájení palebné přípravy.

Pro uspořádání bojové sestavy bude typické, že kromě prvního a druhého sledu nebo vševojskové zálohy se budou vytvářet předem předšunuté oddády (oddad), jejichž úkolem bude vniknout do nepřátelské obrany a vytvořit výhodné podmínky pro zasazení hlavních sil.

Bojovou sestavu pro útok bude divize zaujímat postupně podle konkrétního vý-

voje situace, zejména podle pořadí příchodu útvarů a jednotek k nepřátelské obraně a výsledku boje předsunutých odřadů (odřadu). Dělostřelectvo bude zpravidla decentralizováno a vytvoření skupiny bude výjimkou, i když musí být ponechána možnost centralizovaného řízení palby ve prospěch úspěšné pronikající jednotek.

Palebná příprava bude začínat zpravidla v době, kdy budou hlavní síly divize ještě v poměrně značné vzdálenosti od předního okraje nepřátelské obrany. Bude mít charakter postupně narůstajících palebných úderů zpočátku letectvem a raketovými jednotkami, později dělostřelectvem a nakonec palebnými prostředky tankových a motostřeleckých jednotek, útočících v prvním sledu. Zpravidla bude organizována a řízena decentralizovaně.

Požadavek na současnou zteč všech vojsk prvního sledu nebude zpravidla možné a někdy ani účelné dodržet. Nebylo by zcela zdůvodněné organizovat současnou zteč celého prvního sledu tehdy, kdy se v průběhu přibližování k nepřátelské obraně podaří předsunutému odřadu vklínit do jejího předního okraje a první sledy budou od této obrany v různé vzdálenosti a situaci. V takovém případě bude naopak výhodné zasadit nejbližší část prvního sledu samostatně ihned za předsunutým odřadem k rozvíjení útoku. Ztrátu času a momentu překvapení by v takové situaci nemohl současný úder celého prvního sledu nahradit.

Domnívám se proto, že slučování dvou co do obsahu mnohdy diametrálně odliš-

ných činností pod jeden společný pojem není vhodné. Tento závěr ještě více vyniká, jestliže si uvědomíme, že i metoda vedení útoku bude zpravidla v obou situacích jiná. Útok z chodu z vyčkávacího prostoru na bránícího se nepřítele bude začínat obyčejně průlomem, to znamená čelním úderem. Základní a hlavní metodou z chodu při rozvíjení bojové činnosti v hloubce bez zaujetí vyčkávacího prostoru bude využívat mezer, trhlin, odkrytých bloků a slabě bráněných úseků v nepřátelské obraně k rychlému proniknutí útvarů a jednotek na široké frontě a podle možnosti bez rozvinutí hlavních sil do boků a týlu nepřítele a jeho rozbíjení po částech údery z různých směrů.

Připomínám, že jsem ukázal úmyslně krajní polohy rozdílů v obou situacích, a že v mnoha případech mohou být rozdíly pouze nepatrné. Přesto jsem toho názoru, že by bylo účelné pro obě tyto situace (podmínky) útoku, určit zvláštní pojmy, které by vystihovaly podstatu rozdílů mezi nimi.

Za možný považuji pro útok z chodu se zaujetím vyčkávacího prostoru pojem **„útok z vyčkávacího prostoru“** a pro útok z chodu při rozvíjení bojové činnosti v hloubce bez zaujetí vyčkávacího prostoru pojem **„útok z chodu“**.

Závěrem k tomuto chci upozornit na to, že náš Polní řád uvádí podrobně pouze zásady pro útok z chodu se zaujetím vyčkávacího prostoru, kdežto pro útok z chodu při rozvíjení bojové činnosti v hloubce jen velmi stručně a okrajově.

KE STANOVENÍ BOJOVÝCH ÚKOLŮ ZA ÚTOKU

Reálné stanovení bojových úkolů podřízeným je jedním z klíčových problémů k dosažení úspěchu za útoku. Ne však vždy se řešení tohoto problému věnuje taková pozornost, jakou si zasluhuje. Je to podle mého názoru zejména proto, že se mnohdy řeší především hloubka bojového úkolu a šířka útočného pásma, přičemž řešení skutečně možného **obsahu bojového úkolu zůstává** poněkud stranou. Ve skutečnosti však právě opačný postup je správný.

Základním **obsahem bojového úkolu** za útoku je zničení konkrétních sil a prostředků nepřítele v určitém prostoru a ovládnutí důležité čáry nebo objektu. Přitom obě uvedené složky obsahu úkolů, to znamená zničení nepřítele a ovládnutí důležitých objektů tvoří pevně spojený celek, který není možné od sebe oddělit. Splnění určitého obsahu bojového úkolu je potom vázáno určeným časem.

Hloubka bojového úkolu a šířka útočného pásma nejsou tudíž hlavními prvky určujícími obsah bojového úkolu, ale jsou naopak výslednicí mnoha vztahů, jako je konkrétní poměr sil, možnost uplatnění vlastní převahy bojové síly a dalších. Z toho vyplývá, že obsah úkolu, který je podmíněn především potřebnou převahou v silách a prostředcích nad bránícím se nepřítelem, je jedním z rozhodujících faktorů pro určení hloubky bojového úkolu a šířky útočného pásma. A zde právě často zapomínáme na nutnost vytvořit potřebné (podle gen. Rezničenka dvoj- až trojnásobně) převahy útočníka nad obráncem jako základního předpokladu k dosažení úspěchu jak při útoku bez použití jader- ných zbraní, tak s jejich použitím.

Nejčastěji dochází v tomto směru k nejasnostem při stanovení obsahu bojového úkolu a z něho vyplývajících hloubky úkolu a šířky útočného pásma v podmínkách

útoku za oboustranného použití jaderných zbraní, kdy však na směr útoku některých útvarů nebo jednotek nejsou jaderné údery plánovány. Nedostatků se projevují v tom, že těmto útvarům nebo jednotkám bývají stanoveny úkoly stejně obsažné jako útvarům, které útočí na nepřítele, jež síly a prostředky budou ničeny jadernými údery.

Východiskem správného řešení takové situace musí být podle mého názoru skutečnost, že palebné a bojové možnosti útvarů a jednotek za útoku jsou v podstatě stejné jak v podmínkách za použití, tak bez použití jaderných zbraní. To také znamená, že svými prostředky je schopen určitý útvar nebo jednotka v obou případech útoku zničit co do objemu a hodnoty stejné konkrétní síly a prostředky nepřítele, což musí být vyjádřeno v podstatě i stejným obsahem bojového úkolu, i když např. jaderný úder před sousedem může vytvořit lepší předpoklady pro splnění úkolu. Budou-li tudíž určité síly a prostředky nepřítele před některým útvarem nebo jednotkou ničeny jadernými údery, může být obsah jejich bojového úkolu o toto množství nepřítele větší, i když z hlediska celkového objemu jím ničeného nepřítele se nezmění. Výsledek možnosti zvětšení obsahu bojového úkolu se potom může projevit v prodloužení hloubky bojového úkolu, avšak ne zpravidla ve zvětšení šířky útočného pásma. Je to proto, že zvětšením hloubky úkolu se současným rozšířením útočného pásma by se zvětšil obsah bojového úkolu nejen o ničení určitého množství nepřítele v hloubce v původní šířce útočného pásma, ale i o další síly mimo původní pásmo. Podstatné rozšíření útočného pásma bez zvětšení hloubky bojového úkolu na stupni útvaru by vedlo k značnému rozptýlení bojového úsilí a zeslabení síly úderu, ke ztížení velení, udržení součinnosti a nevytváření by výhodné podmínky ke splnění cíle útoku. Přesto ani tuto možnost nelze v obecné rovině jednoznačně odmítnout v případech, kdy obrana nepřítele bude značně široká a mělká.

K OBSAHU POJMU „BOJOVÁ SESTAVA“ ZA ÚTOKU

Názory na obsah pojmu „bojová sestava“ divize a pluku za útoku jsou v naší armádě různé a k nejednotnosti výkladu přispívá i znění některých článků Polního řádu. Např. čl. 42 uvádí: „Bojová sestava divize (pluku) se skládá z útvarů (jednotek) prvního sledu, druhého sledu nebo vševojskové zálohy, raketového útvaru, dělostřelectva, protiletadlových prostřed-

K názornějšímu vysvětlení uvedu příklad:

Určitý tvar, jehož bojová síla umožňuje při útoku na nepřítele v obraně o hodnotě praporu vytvořit potřebnou (dvoj- až trojnásobnou) převahu, je schopen v určitém čase splnit bez využití jaderného úderu bojový úkol, jehož obsahem bude zničení tohoto praporu a ovládnutí jeho bojového postavení. Hloubka jeho bojového úkolu bude určena hloubkou praporu nepřítele v obraně a šířka útočného pásma jeho šířkou, i když zde je nutné brát v úvahu možné mezery na bocích nepřítele a tím možné její zvětšení.

Bude-li před stejným útvarem plánován na stejnou hodnotu nepřítele jaderný úder, který zničí určitou část jeho sil, je tento útvar schopen zničit v určitém čase kromě zbývajících sil nepřátelského praporu ještě další síly a prostředky nepřítele v hloubce o hodnotě, rovnající se přibližně silám, zničeným jaderným úderem. Obsahem jeho bojového úkolu proto může být zničení sil a prostředků nepřítele v obou prostorech a ovládnutí jejich postavení. Hloubka jeho bojového úkolu bude potom vymezena hloubkou obou postavení nepřítele, přičemž šířka útočného pásma zůstane zachována jako v prvním případě.

Bude-li na směr útoku útvaru větší počet jaderných úderů, může se obsah jeho bojového úkolu a tím i jeho hloubka obdobným způsobem dále zvětšovat až do hodnoty, totožné co do hloubky s bojovým úkolem svazku. Tuto možnost připouští také Polní řád v případě hromadného použití jaderných zbraní na směr útoku útvaru. Podle mého názoru lze za takový případ uvažovat pouze situaci, kdy budou na směr útoku útvaru síly a prostředky nepřítele jadernými údery až na nepatrné zbytky v podstatě zničeny.

Příklad je zjednodušený. Jedná se jen o mechanické sčítání a přenášení bojových možností. Ve skutečnosti zde působí mnoho dalších vlivů a vztahů, které se ve větší šíři projevují zejména od stupně svazek.

ků a protitankové zálohy. Dále ... u divize (pluku) se vytváří pohyblivý odřad zatařasovací.“ Článek 221 naproti tomu uvádí: „Bojová sestava divize (pluku) za útoku se skládá z jednoho nebo dvou sledů a záloh.“

Porovnáním obou článků se zdá být logické, že kromě prvků uvedených v článku 42 patří do bojové sestavy i jiné zá-

lohy, to znamená např. ženijní a chemická záloha.

V jiných člancích Polní řád dále uvádí, že se u divize nebo pluku za určité situace vytváří předsunutý odřad, speciální odřad, záchranný a uvolňovací odřad, odřad zabezpečení pohybu a taktický vzdušný výsadek. K zabezpečení bojové činnosti se organizují dále průzkumné prvky, různé prvky materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení a pro velení vojskům místa velení.

Vzniká otázka, co z hlediska jednotného výkladu v celé armádě počítat skutečně do bojové sestavy a co s ostatními prvky, které se nemohou za prvky bojové sestavy považovat.

I když přístup k řešení tohoto problému může být různý, považuji za logický tento návrh:

1. Za prvky „**bojové sestavy**“ divize a pluku považovat jen ty, které se skutečně aktivně podílejí na ničení sil a prostředků nepřítele a ničení je hlavní náplní jejich činnosti. Vyplývá to ze skutečnosti, že

ničení nepřítele je podstatou boje vůbec.

2. Rozeznávat u divize i pluku prvky bojové sestavy, prvky zabezpečení boje a místa velení, které navzájem neslučovat společným pojmem. Přitom u prvků bojové sestavy rozlišovat prvky stálé, které se vytvářejí vždy a prvky nestálé, které se vytvářejí jen za určité situace.

3. Do **stálých prvků bojové sestavy** divize (pluku) zařadit — útvary (jednotky) prvního sledu, druhého sledu nebo vševojskové zálohy, raketový útvar (dosud jen u divize), dělostřelectvo, protiletadlové prostředky, protitankovou zálohu (ne u td a tp) a pohyblivý odřad zatarasovací.

Do **nestálých prvků bojové sestavy** divize (pluku) zařadit — předsunutý odřad, speciální odřad, taktický vzdušný výsadek a odřad k likvidaci jaderných min.

Do **prvků zabezpečení boje** zařadit — průzkumné prvky, odřad zabezpečení pohybu, záchranný a uvolňovací odřad, ženijní zálohu, chemickou zálohu a všechny prvky materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení.

Z celé rozsáhlé problematiky v útoku jsem se zaměřil na rozbor pouze těch otázek, při jejichž řešení dochází podle mého názoru jak v teorii, tak v praxi k různým nejasnostem a nejednotnému výkladu.